

ĐỀ XUẤT MÔ HÌNH ĐÁNH GIÁ CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG SAU NĂM 2015

PGS.TS. NGUYỄN ĐỨC MINH

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam

1. Đánh giá chương trình

Đánh giá chương trình (CT) là quá trình thu thập, phân tích và giải thích các thông tin một cách có hệ thống để đưa ra các nhận xét về bản chất, giá trị và sự tác động của CT được xây dựng trong đối chiếu với mục tiêu giáo dục (GD) đã đặt ra, nhằm giúp cho các nhà hoạch định có cơ sở khoa học để ra những quyết định cần thiết về CT. Một CT GD mới cần xây dựng khi CT cũ đã được đánh giá là lạc hậu, có nhiều hạn chế không thể đáp ứng được với mục tiêu của GD trong hiện tại và trong việc chuẩn bị nhân lực cho tương lai. Mục tiêu của GD phổ thông trong đổi mới căn bản, toàn diện GD và đào tạo Việt Nam là: *"Tập trung phát triển trí tuệ, thể chất, hình thành phẩm chất, năng lực công dân, phát hiện và bồi dưỡng năng khiếu, định hướng nghề nghiệp cho học sinh (HS). Nâng cao chất lượng GD toàn diện, chú trọng GD lí tưởng, truyền thống, đạo đức, lối sống, ngoại ngữ, tin học, năng lực và kĩ năng thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Phát triển khả năng sáng tạo, tự học, khuyến khích học tập suốt đời"*. Theo đó, CT GD hiện hành xây dựng theo định hướng nội dung (*tập trung vào kiến thức, kĩ năng và thái độ*) không còn phù hợp và việc xây dựng một CT mới theo định hướng phát triển phẩm chất, năng lực của HS cần được xây dựng mới.

Để CT mới đáp ứng đúng mục tiêu thì việc đánh giá, rà soát CT cũ là việc tiên quyết cần thực hiện nhằm tìm ra những điểm mạnh cần được duy trì, phát huy và những điểm hạn chế để khắc phục hoặc loại bỏ, thay thế hay bổ sung trong phát triển CT mới, đáp ứng được mục tiêu GD đã nêu trong đổi mới căn bản, toàn diện GD và đào tạo. Đánh giá CT mới cần được thực hiện ngay từ thời điểm xây dựng khung CT mới cho tới khi ban hành và cần tiếp tục kể cả sau khi CT đã triển khai gồm các hoạt động:

- Đánh giá CT khung được xây dựng trên lí thuyết để so sánh với mục tiêu GD xem đã đạt yêu cầu ở mức độ nào và đưa ra những kiến nghị, đề xuất để bảo đảm CT đáp ứng đúng mục tiêu GD;
- Đánh giá CT các môn học và các hoạt động GD nhằm xác định mức độ đáp ứng với mục tiêu GD của môn học và mục tiêu GD chung;
- Đánh giá kết quả thực nghiệm CT sau khi thực nghiệm để đưa ra các nhận xét, kiến nghị cụ thể cho việc điều chỉnh, hoàn thiện CT;
- Đánh giá quy trình thực hiện xây dựng CT để

có những đề xuất, kiến nghị kịp thời, bảo đảm chất lượng của CT GD;

- Đánh giá CT sau khi đã điều chỉnh, hoàn thiện để trình các cấp có thẩm quyền phê duyệt, ban hành;
- Đánh giá trong quá trình thực hiện CT mới tại các cơ sở GD để phát hiện những vấn đề phát sinh nhằm đưa ra đề xuất, kiến nghị kịp thời cho việc điều chỉnh, phát triển CT.

Các hoạt động thực hiện đánh giá trong quá trình phát triển CT GD đều cần thực hiện thống nhất theo một quy trình gồm các bước cơ bản sau:

- Xác định mục tiêu đánh giá (theo các giai đoạn cụ thể của xây dựng và phát triển CT);
- Xây dựng các bộ tiêu chuẩn và các tiêu chí đánh giá;
- Lựa chọn phương pháp, xây dựng bộ công cụ đánh giá;
- Lập kế hoạch triển khai và thực hiện đánh giá;
- Tổng hợp các thông tin thu được, phân tích và đưa ra các nhận định về nội dung đánh giá;
- Đưa ra các đề xuất để điều chỉnh, bổ sung, hoàn thiện CT;
- Công bố kết quả đánh giá cho các bên có liên quan.

Bên cạnh việc chọn lựa nhân sự tham gia thực hiện đánh giá, để thực hiện theo đúng quy trình và bảo đảm rằng các bước xây dựng CT GD đều đã được đánh giá một cách khoa học thì cần có một mô hình đánh giá có tính khả thi, đơn giản nhưng hiệu quả.

2. Mô hình đánh giá chương trình giáo dục

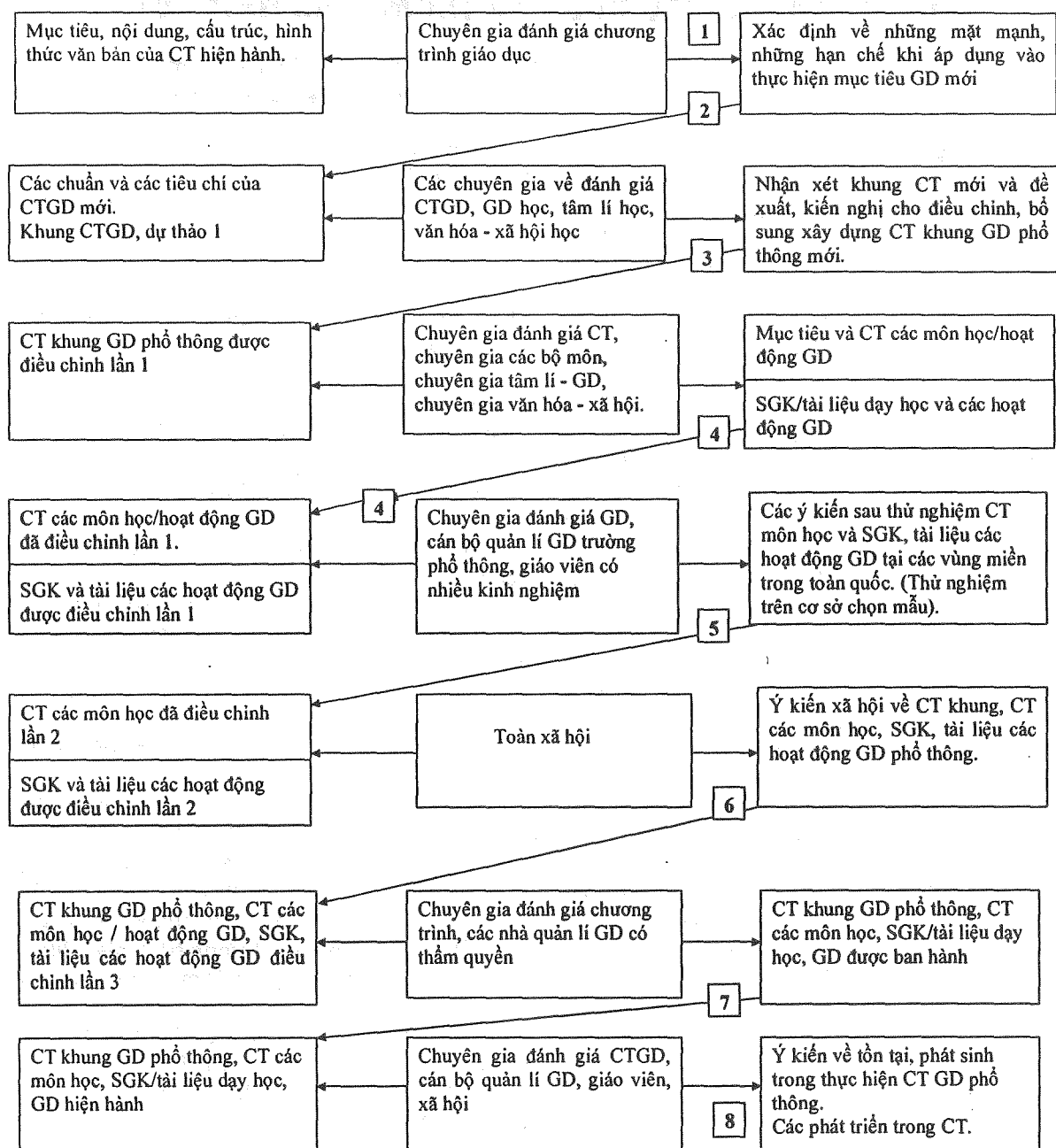
Mô hình đánh giá CT là một mẫu mô phỏng thu nhỏ về cấu trúc cùng với các đặc điểm chính và kế hoạch thực hiện của đánh giá CT GD. Mục đích của mô hình đánh giá nhằm cung cấp khung cơ bản cho việc lập kế hoạch và tổ chức hoạt động đánh giá để:

- Chính xác hóa những thông tin cần thiết nhằm trả lời câu hỏi về độ tin cậy, độ giá trị và tính khả thi của CT mới;
- Xác định kế hoạch chiến lược để thu thập, phân tích và giải thích các thông tin cho phép nhận định chính xác về quan hệ giữa các cấu phần của CT với mục tiêu GD đã được xác định.

Xét từ góc độ những người tham gia thực hiện và tiến trình đánh giá từ khi bắt đầu xây dựng tới khi ban hành và triển khai CT mới thì mô hình đánh giá CT GD tổng quát có thể như sau: (xem Mô hình đánh giá CT GD, trang 2).



MÔ HÌNH ĐÁNH GIÁ CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC



3. Một số vấn đề cần chú trọng khi thực hiện mô hình đánh giá chương trình giáo dục

Khi thực hiện đánh giá theo mô hình trên, cần chú trọng đặc biệt đến một số vấn đề chính như các phương pháp sử dụng trong đánh giá, nhân lực tham gia đánh giá, sự thống nhất giữa mục tiêu CT và nguyện vọng xã hội cũng như độ mở cần thiết để đáp ứng những thay đổi nhanh chóng của xã hội.

- Về phương pháp: Hai phương pháp đánh giá chính được sử dụng trong thực hiện đánh giá theo

mô hình là phương pháp chuyên gia và phương pháp thử nghiệm.

- Về nhân lực tham gia đánh giá: Những người tham gia đánh giá CT khung là các chuyên gia về đánh giá CT, các chuyên gia về GD học, tâm lí học, văn hóa - xã hội học; các chuyên gia đánh giá về CT các môn học gồm: chuyên gia đánh giá CT, chuyên gia về các môn học, chuyên gia về tâm lí học, GD học và chuyên gia

(Xem tiếp trang 11)